

NASLAGWERK BASISCURSUS

ADVIESRADEN/PARTICIPATIERADEN
SOCIAAL DOMEIN

Inhoudsopgave

<u>1. Wat doet een Adviesraad Sociaal domein en waarom</u>	<u>3</u>
<u>2. Veelvoorkomende vragen over de Adviesraad</u>	<u>6</u>
<u>3. Achterbanraadpleging</u>	<u>9</u>
<u>4. Wat doet een gemeente</u>	<u>11</u>
<u>5. Veelvoorkomende vragen over de relatie tussen gemeente en adviesraad</u>	<u>13</u>
<u>6. Wmo 2015, de wet maatschappelijke ondersteuning</u>	<u>14</u>
<u>7. Jeugdwet</u>	<u>18</u>
<u>8. Participatiewet</u>	<u>20</u>
<u>9. Zorgbelang Overijssel</u>	<u>23</u>

1. WAT DOET EEN ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN EN WAAROM?

De opdracht van de Adviesraad sociaal domein is

om het college gevraagd en ongevraagd te adviseren over het gemeentelijke beleid van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet en over andere hieraan verwante beleidsonderwerpen.

Het uitgangspunt van de advisering moet zijn de positie en de belangen van de burgers die een beroep (moeten) doen op de Wmo, jeugdwet en Participatiewet.

Sociaal domein is dat wat iedere inwoner nodig heeft om te kunnen ontmoeten, wonen, (samen)leven, werken. Kortom om te kunnen meedoen in de breedste zin des woord.

De 3 hoofdwetten zijn de Wmo 2015, Jeugdwet en Participatiewet.

Dicht daarnaast liggen de Wet op de Gemeentelijke Schuldhelpverlening, de Leerplichtwet en het Passend Onderwijs, de Wet langdurige zorg en de Zorgverzekeringswet.

Meerwaarde Adviesraad

De meerwaarde van een adviesraad is dat zij ervaringen, meningen en inzichten van cliënten en inwoners bij de gemeente binnenbrengt. Elke adviesraad moet zien te voorkomen dat ze als een 'superambtenaar' de beleidstukken van de gemeente gaat becommentariëren. Adviesraden kunnen de gemeente duidelijk maken welke hobbels en teleurstellingen cliënten ervaren. Of aangeven wat juist heel goed werkt en ontvangen wordt. Daar hebben beleidsmakers vaak weinig zicht op. Dát stuurt en dat geldt voor elk thema.

Adviseren op basis van signalen?

Deze beslisboom is een hulpmiddel.

Door een aantal vragen te beantwoorden geeft deze snel inzicht of en zo ja hoe een signaal kan worden opgepakt door de adviesraad en welke vervolgstap passend is.

Bepaal de context van het signaal

Wat is het onderwerp, wat is het probleem, wat is de achtergrond en wat zijn de verwachtingen? Omschrijf dit kort, krachtig en zo specifiek mogelijk.

START
HERE

Is de gemeente verantwoordelijk?

Nee

Koppel dit indien nodig terug aan de inbrenger en verwijs indien wenselijk door.

Ja

Zijn er meer van deze signalen bij de adviesraad bekend?

Nee

Is het signaal zeer urgent?

Nee

Ja

Ja

Nee

Kan de adviesraad het belang van de inwoner in dit signaal voldoende onderbouwen?

Ja

Nee

Wil de adviesraad samenwerken met anderen om sterker te staan?

Ja

Bespreek het signaal met bijvoorbeeld de seniorenraad, gehandicaptenadviesraad, andere bewonersgroeperingen e.d. of werk regionaal samen met andere adviesraden.

Kan de adviesraad het signaal alleen melden en verwachten ze geen vervolg?

Ja

Ja

Ja

Schrijf een gevraagd advies of meld het signaal bij de verantwoordelijk ambtenaar, de contactpersoon van de gemeente en/ of de wethouder.

Omschrijf wat het signaal is en welke actie je van wie verwacht. Bespreek signaal, verwachtingen en tijdspad bijvoorbeeld met:

- de verantwoordelijk medewerker van de gemeente;
- de contactpersoon van de gemeente;
- de verantwoordelijk wethouder;
- gevraagd advies uitbrengen. Dit doen we wanneer het signaal al besproken is en er binnen de afgesproken termijn geen gewenst resultaat is bereikt.

Onderzoek of het signaal vaker voorkomt.
Bijvoorbeeld door het signaal te bespreken met andere inwoners of door een raadpleging te organiseren.

Voorbeelden van raadpleging zijn: interview, enquête of een bijeenkomst.

Heb je meerdere signalen ontvangen over hetzelfde onderwerp? Volg de stappen in deze beslisboom opnieuw.

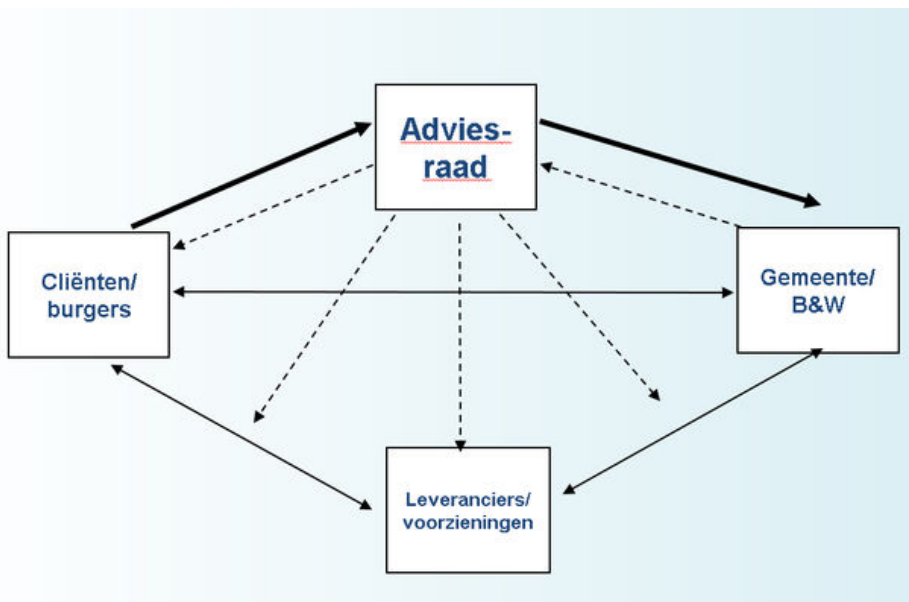
Zijn er geen signalen? Koppel indien nodig terug wat je hebt gedaan met het signaal of verwijs de inbrenger indien wenselijk door.

De verantwoordelijkheid van de Adviesraad sociaal domein in verhouding tot de verantwoordelijkheid van B&W / beleidsadviseurs en de gemeenteraad

De Adviesraad sociaal domein is het adviesorgaan voor burgerparticipatie en cliëntenparticipatie, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (WMO 2015), de Jeugdwet en de Participatiewet.

Deze wetten verplichten het gemeentebestuur om inwoners te betrekken bij het beleid. Ook schrijven de wetten voor dat het college pas een voorstel aan de gemeenteraad over een beleidsplan met betrekking tot deze wetten kan doen, nadat de adviesraad een advies over dit plan heeft uitgebracht.

2. VEEL VOORKOMENDE VRAGEN OVER DE ADVIESRAAD

Is een Adviesraad verplicht?

Nee, de gemeente heeft geen verplichting een Adviesraad in te stellen. Wel staat in de Wmo 2015 dat gemeenten burgers moeten betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. De adviesraad geeft dus vorm aan cliënten- en burgerparticipatie en geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het college van burgemeester en wethouders.

Wat is het verschil tussen burgerparticipatie en belangenbehartiging?

Burgerparticipatie is formeel betrokken zijn bij gemeentelijke besluitvorming in voorbereidende en besluitvormende fase en evaluatie van beleid. De formele betrokkenheid is door de gemeente vastgelegd in de verordening.

Belangenbehartiging gaat over alle andere manieren waarop opgekomen wordt voor de belangen (van groepen) burgers als het gaat om het brede gemeentelijke beleid (bijv. ruimtelijke ordening of openbaar vervoer).

Wat is het verschil tussen een belangenvereniging en de Adviesraad sociaal domein?

Als we kijken naar de start van Wmo-raden zien we dat veel Wmo-raden voortkwamen uit lokale cliënten- en belangenorganisaties. Belangenbehartiging van specifieke groepen (bijv. Gehandicapten Platform) was een belangrijke rol bij de start van de Wmo. Er moest nog veel worden geregeld rond individuele voorzieningen zoals huishoudelijke hulp. Inmiddels is er behoefte aan verbreding, ingezet door de verschuiving van de Wmo als voorzieningenwet naar de Wmo als participatiewet. Iedere burger moet kunnen meedoen aan de samenleving. Het gaat niet meer alleen om cliënten van individuele voorzieningen, het gaat om alle burgers. Deze verschuiving heeft consequenties voor de rol die adviesraden spelen in het beleidsproces en hun samenstelling: van (collectieve) belangenbehartiging naar advisering die de verschillende belangen overstijgt. Van belangenbehartiging naar burger- en cliëntparticipatie.

Wat zijn de voordelen van burgerparticipatie?

- burgerparticipatie verbetert de kwaliteit van het beleid (meer integraal)
- burgerparticipatie vergroot het draagvlak van beleid bij burgers
- burgerparticipatie levert signalen op over wensen, behoeften en verwachtingen van cliënten
- burgerparticipatie vermindert de afstand tussen burgers en politiek
- burgerparticipatie geeft beleidsmakers inzicht in de effecten van beleid

Met wie bespreekt de adviesraad de signalen?

De signalen bespreekt de Adviesraad sociaal domein met de gemeente. Dat zal in eerste instanties de beleidsadviseur zijn, maar kan ook met de verantwoordelijk wethouder.

Met wie heeft de Adviesraad sociaal domein te maken?

De Adviesraad sociaal domein is een adviesorgaan van B&W. Om het college van B&W van goed advies te kunnen voorzien is samenspraak met burgers die het aangaan nodig. Daarnaast heeft de Adviesraad sociaal domein te maken met ervaringen van cliënten met bijvoorbeeld leveranciers of zorgorganisaties; deze hebben vaak ook weer hun eigen cliëntenraden. Het is een constant samenspel.

Voorbeeld: Op het moment dat de Adviesraad merkt dat een leverancier zich niet houdt aan de afspraken dan kan de Adviesraad sociaal domein in gesprek gaan met de gemeente om hen te adviseren. Vragen daarbij kunnen zijn: welke eisen stelt de gemeente aan de leverancier. Wat zijn de eisen voor de inkoopprocedure. Hoe is de klachtenprocedure? Etc.

Welke bevoegdheden heeft de Adviesraad sociaal domein?

De Adviesraad heeft initiatiefrecht, informatierecht en adviesrecht:

Onder initiatiefrecht valt bijvoorbeeld het recht om:

- onderwerpen aan de orde te stellen in overleg met de wethouder en/of contactbeleidsadviseur
- jaarplanning op te vragen over besluitvorming sociaal domein
- het activiteitenplan op te vragen
- een begroting op te vragen
- interne en externe deskundigen om advies te vragen.

Onder het informatierecht valt bijvoorbeeld het recht om:

- resultaten in te zien van klanttevredenheidsonderzoeken, enquêtes en klachtenrapportages
- informatie te ontvangen voor de uitoefening van de taken van de Adviesraad sociaal domein.

Onder het adviesrecht valt bijvoorbeeld het recht om te adviseren over:

- het vierjaarlijks beleidsplan
- de vaststelling, verbetering en wijzigingen in de verordeningen Wmo, Jeugdwet en Participatiewet
- de wijze waarop kwaliteit van Wmo, Jeugdwet en Participatiewet wordt gewaarborgd
- de keuzevrijheid
- het inkoopbeleid.

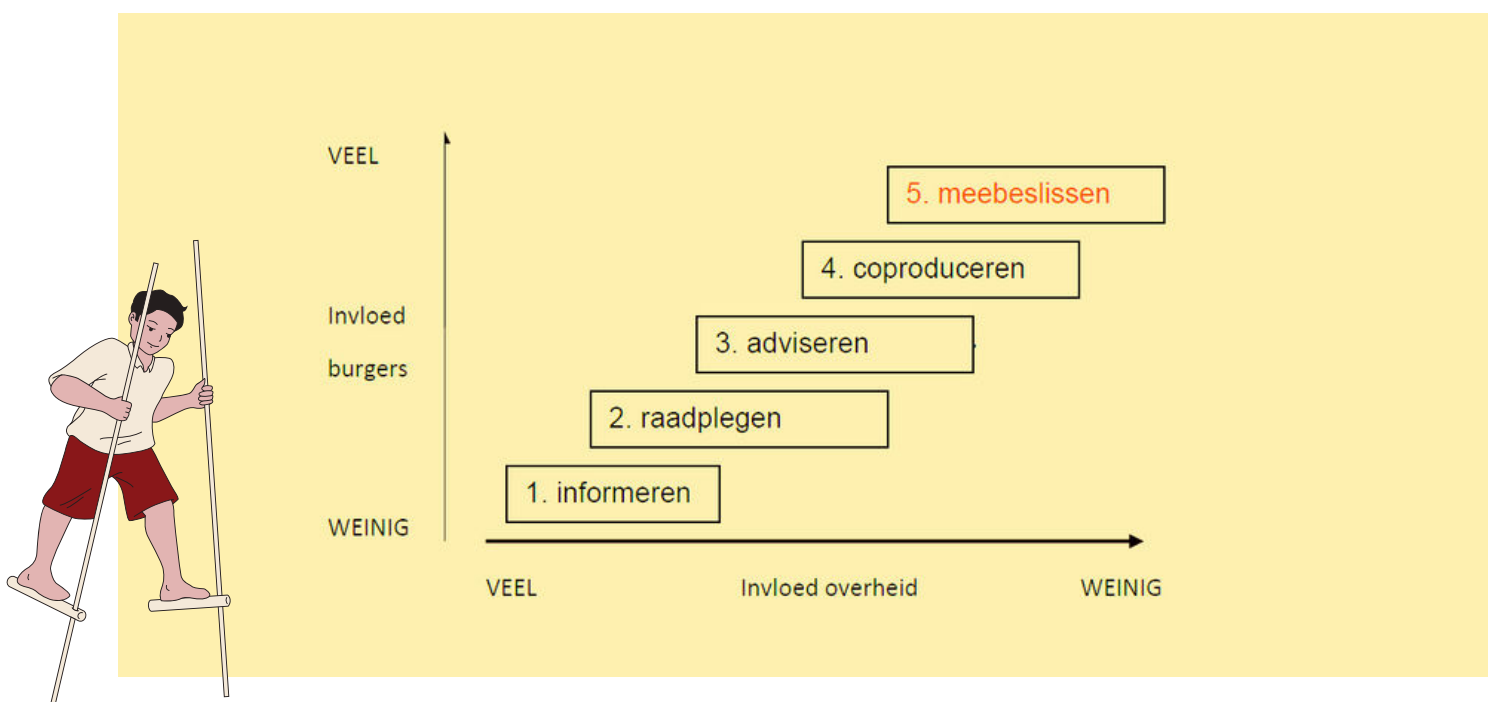
De bevoegdheden zijn niet allemaal wettelijk vastgelegd maar staan wel in de gemeentelijke verordening.

De grens tussen de taken van de gemeente en de Adviesraad sociaal domein

Het is belangrijk als Adviesraad te realiseren waar je wilt staan. De Participatieladder is hiervoor een handig hulpmiddel. Zorg dat er altijd de mogelijkheid is om te adviseren.

Wat is de Participatieladder?

De participatieladder geeft aan in hoeverre de Adviesraad sociaal domein betrokken is bij en invloed heeft op het beleid van de gemeente.

3. ACHTERBANRAADPLEGING

Waarom is het belangrijk dat de Adviesraad sociaal domein haar achterban raadpleegt?

De Adviesraad kan alleen goede adviezen geven als ze weet wat er in haar achterban speelt.

- achterbanraadpleging levert inzicht in specifieke wensen en behoeften van cliënten
- achterbanraadpleging creëert draagvlak
- achterbanraadpleging levert betere en soms snellere besluitvorming
- achterbanraadpleging levert tevreden burgers op

Waarom moet de Adviesraad sociaal domein gebruik maken van ervaringsdeskundigheid?

Ervaringsdeskundigheid is het inzetten van de eigen kracht van de ervaringsdeskundige voor de maatschappelijke participatie en voor andere kwetsbare mensen. Door het inzetten van hun ervaringsdeskundigheid kunnen ervaringsdeskundigen zelf als persoon groeien en daarnaast andere mensen met een beperking én de maatschappij als geheel van dienst zijn.

Ervaringsdeskundigheid is dus kennis en ervaring met elkaar combineren. Deze kennis stellen ervaringsdeskundigen beschikbaar voor o.a. de Adviesraad. In de Wmo staat dat de gemeente ervaringsdeskundigen moet inzetten bij beleidsvoorbereiding en uitvoering.

Met welke doelgroepen heeft de Adviesraad sociaal domein te maken?

- ouderen
- mensen met een lichamelijk beperking
- mensen met een verstandelijk beperking
- GGz cliënten
- dak/ thuislozen
- sociale minima
- jeugd en hun ouders
- mantelzorgers
- vluchtelingen, statushouders
- chronisch zieken
- verslaafden

Hoe worden we zichtbaar voor onze achterban en hoe krijgen we contact met hen?

De adviesraad heeft goede contacten met haar achterban nodig om te weten wat er speelt in de samenleving en dit mee te kunnen nemen in haar beleidsadvisering. Het is belangrijk om goed in beeld te zijn bij de achterban.

Steeds meer adviesraden bestaan uit leden op persoonlijke titel, die doelgroep overstijgend en beleidsmatig kunnen denken en met de complexiteit van het adviesraadswork om kunnen gaan. Tegelijkertijd missen zij vaak intensieve contacten met één of meerdere doelgroepen van de Wmo, Participatiewet en Jeugdwet. Het verlies van ervaringsdeskundigheid die direct in de adviesraad wordt ingebracht, is voelbaar. Adviesraden zijn dan ook op zoek naar manieren om het contact met de doelgroepen te verbeteren.

Die worden enerzijds gevonden in manieren die structureel van karakter bijvoorbeeld via een klankbordgroep. Anderzijds zijn er ook manieren die tijdelijk van karakter zijn. Het is belangrijk om te weten wat er in de achterban speelt. Dit levert inzicht in specifieke wensen en behoeften van burgers op, het creëert draagvlak, het levert betere en soms snellere besluitvorming op en de burger is vaker tevreden. Bedenk daarom met welke doelgroepen de adviesraad te maken heeft en waar deze doelgroep geraadpleegd kan worden. Daarnaast kan Zorgbelang Overijssel u ook ondersteunen bij het raadplegen van burgers. Zorgbelang Overijssel heeft diverse methoden van raadplegingen beschikbaar die bruikbaar zijn om de ervaringen van burgers te horen.

Welke aandachtspunten zijn er voor het proces binnen de Adviesraad sociaal domein?

- verzamel zelf ervaringen en wensen van kwetsbare burgers
- vorm een eigen mening en standpunten
- lever inbreng in gemeentelijk beleidsproces
- werk samen met elkaar
- breng cliëntenperspectief in bij gemeente en instellingen

Welke aandachtspunten zijn er zoal rondom de inhoud?

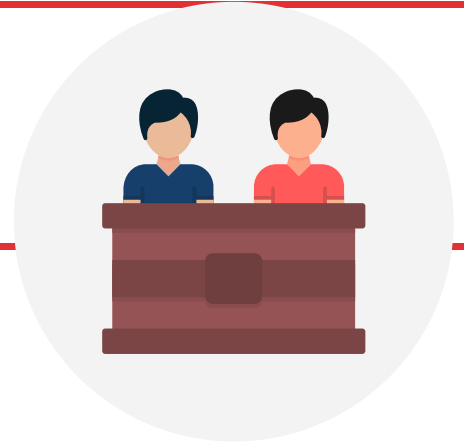
- doe suggesties voor versterken van de eigen kracht van de burger
- zorg voor een vangnet voor de meest kwetsbare burgers
- zorg voor ruimte voor cliënten- en burgerinitiatieven
- zorg dat de kwaliteitscriteria vanuit cliëntenperspectief meegenomen worden in het inkoop / contracteerbeleid van gemeente

Welke tips zijn er om beleidsstukken te lezen?

- vraag altijd een leeswijzer en samenvatting
- vraag toelichting van de beleidsbeleidsadviseur
- burger/cliëntenparticipatie vereist leesbare beleidsstukken
- bedenk van tevoren wat het onderwerp betekent voor de cliënten/burgers
- bedenk welke eisen de achterban aan dit voorstel stelt
- maak een wensenlijstje en toets dat aan het beleidsstuk

4. WAT DOET EEN GEMEENTE?

Voor veel plannen is een besluit van de gemeenteraad nodig. Beleidsadviseurs bereiden plannen voor en leggen deze voor aan het college van burgemeester en wethouders. Soms kan een beleidsadviseur zelf een besluit nemen namens het college (zoals het hoofd belastingen). Soms alleen de burgemeester (zoals bij overlast). Voor sommige plannen is een collegebesluit voldoende. Andere gaan naar de gemeenteraad. Het college van B&W stuurt een beleidsplan of informatienota dan eerst naar een raadscommissie. Die geeft er advies over aan de gemeenteraad. Tot slot neemt de gemeenteraad een besluit.

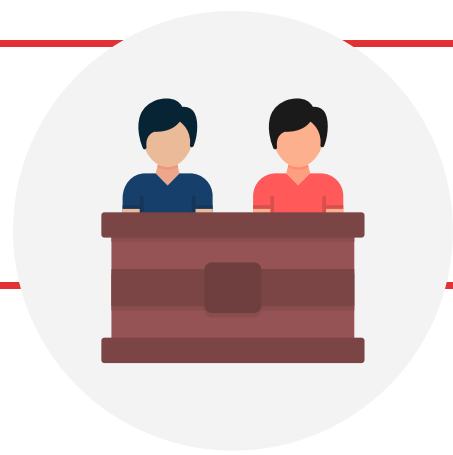
Rolverdeling gemeenteraad en college

De positie van de gemeenteraad is vergelijkbaar met die van de Tweede Kamer (het parlement) op landelijk niveau, het college is vergelijkbaar met het kabinet. De gemeenteraad wordt bijgestaan door een griffier. De griffier is de eerste adviseur van de raad en ondersteunt de raad met de op de griffie werkzame beleidsadviseurs. De burgemeester is voorzitter van de gemeenteraad.

Het voorbereiden van een besluit

De beleidsadviseurs bereiden de voorstellen of plannen voor waarover de gemeente besluit. Dat doen ze doorgaans in opdracht van het college. Op de vergadering van het college van B&W wordt een besluit genomen over zo'n 'collegevoorstel'. De beleidsadviseurs voeren het vervolgens uit. Collegevergaderingen zijn niet openbaar. Niet over alle zaken kan het college zelf beslissen. Over de belangrijkste beleidsplannen besluit de gemeenteraad. Het college legt een beleidsnotitie, informatie- of kadernota voor aan de gemeenteraad ter besluitvorming. Maandelijks is er een openbare gemeenteraadsvergadering. Voordat de gemeenteraad over een 'raadsvoorstel' vergadert, wordt het behandeld in een raadscommissie. Een raadscommissie is een groep raadsleden (van elke fractie minstens één) met een adviserende functie. Zij nemen formeel geen besluiten. Vergaderingen van raadscommissies zijn openbaar. Niet alle plannen worden door het college aangedragen. De raad kan ook met voorstellen komen of een amendement indienen.

Wie neemt welke besluiten?

De gemeenteraad neemt de belangrijkste besluiten, zoals besluiten die gevolgen hebben voor de begroting en besluiten waar veel politieke discussie over is. Het college neemt andere belangrijke besluiten, m.n. als het gaat om de uitvoering van beleid. Dagelijkse besluiten zoals over aangevraagde kapvergunningen worden vaak overgelaten aan de beleidsadviseurs. Dit geldt ook voor de toekenning van een Wmo of jeugdvoorziening of een uitkering. College van B&W en gemeenteraad blijven wel verantwoordelijk voor deze besluiten.

Veranderingen in het sociale domein

Gemeenten zijn per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor uitvoering van de Jeugdwet, Wmo 2015 en de Participatiewet. De decentralisaties vormen een grote uitdaging voor gemeenten. Niet alleen heeft de gemeente nieuwe taken erbij gekregen, maar er is ook flink bezuinigd. Gemeenten moeten dus meer doen met minder geld. Maar er zijn ook kansen. Voor het eerst krijg één partij, de gemeente, zeggenschap over bijna het hele sociale domein. De decentralisaties maken het gemeenten mogelijk dwarsverbanden te leggen tussen de diverse wetten. Gemeenten kunnen deze positieve kanten van de transities wellicht meer laten zien. Adviesraden kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

5. VEELVOORKOMENDE VRAGEN OVER DE RELATIE TUSSEN GEMEENTE EN ADVIESRAAD

Wat is het verschil tussen de Adviesraad sociaal domein en de gemeenteraad?

De Adviesraad heeft geen politieke achtergrond en adviseert vanuit burgerperspectief. De gemeenteraad heeft een kader stellende rol en ziet toe op de financiën van de gemeente. De adviesraad kijkt vanuit het burgerperspectief en geeft advies over de uitvoering van beleid en klanttevredenheidsonderzoeken.

Welk deel van het budget van de gemeente is bedoeld voor het Sociaal Domein?

Het sociaal domein (Participatiewet, Jeugdwet en Wmo) is ruim 60% van het totale budget van de gemeente.

Op welk moment komt de Adviesraad sociaal domein in beeld?

- er is een ambtelijk beleidsstuk
- dit gaat naar de Adviesraad sociaal domein (werkgroepen) ter bespreking
- vervolgens wordt het besproken in de Adviesraad sociaal domein met als einddoel het formuleren van een advies richting het college van B&W
- dan gaat het advies via de contactbeleidsadviseur richting het college van B&W
- de contactbeleidsadviseur neemt het advies van de Adviesraad sociaal domein mee in zijn/haar advisering richting het college van B&W
- het college van B&W neemt het advies in behandeling en schrijft een reactie.
- (gemeenteraad neemt een besluit)
- tot slot vindt de terugkoppeling vanuit B&W/gemeenteraad richting de Adviesraad sociaal domein plaats door de contactbeleidsadviseur

Het spanningsveld: de dagelijkse werkwijze rond uitkering of Wmo voorziening staat niet in die beleidsplannen beschreven. Die plannen gaan over kaders / visie. De meeste adviesraden kunnen gevraagd en ongevraagd adviseren en zo een beetje de agenda bepalen. Een adviesraad kan ook zelf de agenda bepalen door vragen te stellen.

Wat is een verordening?

Het is goed om de verordening van de Wmo, Participatiewet en Jeugdwet van de eigen gemeente door te nemen. Daarin staan de spelregels van de wetten. Bijvoorbeeld hoe mensen een aanvraag kunnen doen. De verordeningen staan op de site van de gemeente.

6. WMO 2015, DE WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

Doel van de Wmo is het versterken van de zelfredzaamheid en participatie van burgers.

Wmo staat voor de wet maatschappelijke ondersteuning en deze gaat over:

- bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, en ook het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld,
- ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving,
- bieden van beschermd wonen en opvang.

Kernbegrippen in de Wmo zijn zelfredzaamheid en participatie. De huidige Wmo, ook wel de Wmo 2015 genoemd, is de opvolger van de oorspronkelijke Wmo uit 2007. In deze Wmo 2015 gaat het om het resultaat. Niet het compenseren van een gebrek staat centraal, maar het zorgdragen dat mensen mee kunnen doen.

Algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen

De gemeente kan op verschillende manieren hulp bieden om mensen te ondersteunen bij het versterken van zelfredzaamheid en het meedoen in de maatschappij: er zijn algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen.

Een algemene voorziening is toegankelijk voor iedereen. In de wijk is er bijvoorbeeld Samentafelen of een boodschappendienst voor wijkbewoners. In de wet staat dat een gemeente algemene voorzieningen mag aanbieden. Deze algemene voorzieningen zijn dan voorliggend aan een maatwerkvoorziening.

Een maatwerkvoorziening is aangepast aan de persoonlijke situatie van de aanvrager. Denk bijvoorbeeld aan een aanpassing in de woning, een rolstoel of dagbesteding op maat.

Eigen bijdrage voor de Wmo

Voor een algemene voorziening kan een vaste eigen bijdrage gevraagd worden. Neem bijvoorbeeld een ontmoetingsactiviteit voor senioren, waarbij samen koffie gedronken wordt, een activiteit plaatsvindt en afgesloten wordt met een maaltijd. Bij deelname betalen mensen een vaste bijdrage voor koffie/thee, activiteit en maaltijd.

Voor een maatwerkvoorziening van de Wmo betalen mensen een eigen bijdrage. Deze eigen bijdrage wordt geïnd door het Centraal Administratie Kantoor, het CAK. De eigen bijdrage voor de Wmo is maximaal € 19,- (2022) per vier weken. Dit is een vast bedrag voor iedereen. In sommige gemeenten hoeven inwoners met een laag inkomen geen eigen bijdrage te betalen. Dat is onderdeel van het minimabeleid.

Keukentafelgesprek en Cliëntondersteuning

Wanneer een inwoner een aanvraag doet voor een maatwerkvoorziening, dan wordt er een afspraak gemaakt voor een keukentafelgesprek met een medewerker van de gemeente. Inwoners kunnen zich daarbij laten ondersteunen door anderen, bijvoorbeeld door een onafhankelijk cliëntondersteuner. De onafhankelijk cliëntondersteuner denkt mee over een passende oplossing voor vragen of problemen.

Doel van het keukentafelgesprek is om voor iedere individuele burger tot passende oplossingen te komen. Van het keukentafelgesprek wordt een verslag gemaakt. Dit gebeurt nog niet altijd of het verslag wordt niet ter goedkeuring voorgelegd aan die burger.

Het is voor de adviesraad belangrijk om te weten hoe het keukentafelgesprek wordt gevoerd. Wanneer gesprekken worden gevoerd vanuit de gedachte dat er bezuinigd moet worden dan kan het gesprek heel anders verlopen dan dat er wordt gekeken naar de mogelijkheden die er zijn.

Een cliëntondersteuner kijkt en denkt mee. Er zijn geen kosten aan verbonden en het advies is gratis. Deze cliëntondersteuning is ook beschikbaar voor mensen die een persoonsgebonden budget aanvragen en voor mantelzorgers. Zo kan een zorgaanbod op maat worden geboden.

Een cliëntondersteuner neemt de gemeente werk uit handen, bijvoorbeeld door het samen opstellen van een persoonlijk plan, vergroot de kwaliteit van de oplossing en kan daarmee dure procedures zoals beroep en bezwaar vaak voorkomen. Daarnaast hebben cliëntondersteuners een belangrijke signalerende functie. Cliëntondersteuning is wettelijk verplicht en moet onafhankelijk van gemeente en zorgaanbieders georganiseerd worden. Dit gebeurt in veel gemeenten nog niet.

Als adviesraad is het belangrijk om goed in beeld te hebben hoe onafhankelijke cliëntondersteuning binnen de gemeente georganiseerd is. Clientondersteuning kan op diverse manieren vorm gegeven worden. Het kan uitgevoerd worden door professionals, maar ook door vrijwilligers.

Mantelzorgbeleid

In het mantelzorgbeleid is het belangrijk dat er een aanbod is voor alle mantelzorgers. Niet elke mantelzorger heeft behoefte aan dezelfde ondersteuning. De één heeft behoefte aan een verwenmiddag, de ander aan een cursus of lotgenotencontact. Het is belangrijk dat bekend is wat mantelzorgers nodig hebben. Raadplegen van mantelzorgers kan de adviesraad zelf doen, maar ze kan ook de gemeente adviseren om mantelzorgers te raadplegen.

Het cliëntervaringsonderzoek

Elke gemeente moet jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek doen. Het cliëntervaringsonderzoek is geen doel op zich. Het is bedoeld om de kwaliteit van beleid en uitvoering van de Wmo te verbeteren. Het cliëntervaringsonderzoek biedt hiervoor mogelijkheden, en moet een duidelijke plek krijgen in de gemeentelijke beleids- en kwaliteitscyclus. Het is belangrijk dat de adviesraad op de hoogte is van de gemeentelijke beleids- en kwaliteitscyclus en de vraagstelling van het cliëntervaringsonderzoek. Uitkomsten van een cliëntervaringsonderzoek kunnen onderdeel zijn van de gesprekken die de gemeente met aanbieders en inwoners voert in het kader van een volgende ronde inkoop. Het is belangrijk om te onderzoeken hoe de verbeterpunten uit het onderzoek een plek krijgen in de afspraken die met aanbieders worden gemaakt. Ook kunnen opbrengsten van de evaluatie en monitoring met aanbieders gespiegeld worden met de resultaten van het cliëntervaringsonderzoek. Het is daarom goed om een relatie tussen het cliëntervaringsonderzoek en de inkoop van zorg en ondersteuning te leggen. Vanuit de VNG is een standaard cliëntervaringsonderzoek opgesteld dat elke gemeente moet gebruiken. Er bestaat ook de mogelijkheid om aanvullende vragen op te nemen in het onderzoek.

En op een andere manier vormgeven.

De adviesraad kan de gemeente adviseren over de aanvullende, verdiepende vragen. Geef daarbij aan welke onderwerpen vanuit het oogpunt van de cliënt belangrijk zijn. De adviesraad kan zelf vragen aandragen.

Het melden van klachten

Is een cliënt niet tevreden over de dienstverlening van de gemeente, hoe het keukentafelgesprek gevoerd is of de procedure verlopen is dan kan er formeel altijd een klacht ingediend worden bij de gemeente. Men wordt dan gehoord en wellicht wordt de klacht gegrond verklaard, maar wat ervaart de burger er verder van? Ontvangt hij een bloemetje of een excuusbrief? Als adviesraad is het belangrijk om te weten hoe de klachtenprocedure in de gemeente geregeld is. Is er bijvoorbeeld een mogelijkheid voor een second opinion?

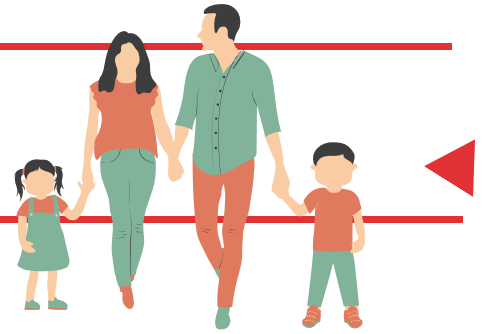
Een aantal gemeenten in Overijssel werken nu met een 'eigen' ombudsvrouw. (Kampen/Hardenberg). Dit hoeft niet persé een professional te zijn. Het kunnen ook vrijwilligers zijn. Zorgbelang Overijssel kan hier desgewenst meer informatie over geven. Naast een klacht kan een burger ook een bezwaar indienen. Dat kan alleen tegen een beslissing/beschikking van de gemeente.

Het recht om uit te dagen, the Right to challenge

In de Wmo 2015 is het 'Right to challenge' opgenomen, dat de doe-democratie meer kracht gaat geven. Gemeenten kunnen dit recht als bestuursmaatregel inzetten en moeten hier zelf invulling aan geven. Daarmee krijgen burgers het recht om de overheid uit te dagen wanneer zij menen een dienst beter te kunnen aanbieden. Bewoners en/of wijkondernemers kunnen door het Right to Challenge aangeven dat zij bepaalde (bestaande) publieke taken willen overnemen van de overheid. Hier moeten zij wel argumenten voor kunnen aanvoeren; hoe de uitvoering bijvoorbeeld efficiënter en goedkoper of kwalitatief beter kan.

7. DE JEUGDWET

Het doel van de Jeugdwet is ervoor te zorgen dat

alle kinderen en jongeren gezond, kansrijk en veilig kunnen opgroeien.

Het gaat om het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van zijn gezin en sociale omgeving.

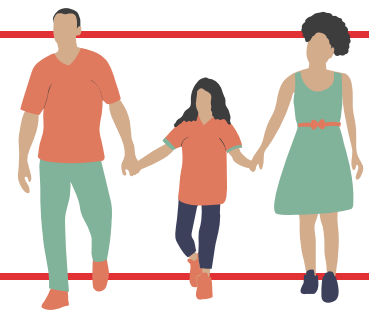
Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle jeugdhulp. Het gaat om opvoedondersteuning, preventieve taken, wijk- of jeugdteams, geestelijke gezondheidszorg voor de jeugd, zorg voor kinderen met een beperking en jeugd- en opvoedhulp. De rechter beslist of jeugdbescherming of jeugdreclassering ingezet moet worden. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering daarvan.

Jeugdhulp is er voor kinderen en jongeren tussen de 0 en 18 jaar. Soms is er verlengde jeugdhulp mogelijk, voor jongeren tot 23 jaar. Bijvoorbeeld als de jeugdhulp nog niet is afgerond op de 18de verjaardag of voor pleegkinderen.

In principe is de jeugdwet voor kinderen van 0 tot 18 jaar, maar er zijn enkele uitzonderingen. Hieronder staan een aantal voorbeelden waarbij zorg vanuit de Zorgverzekeringswet of de Wet langdurig zorg plaatsvindt. Het kan gebeuren dat er voor de juiste hulp meerdere zorgaanvragen nodig zijn.

- Kinderen met een indicatie voor intensieve kindzorg (IKV), met grondslag lichamelijke beperking (LG) vallen onder de zorgverzekeringswet (Zvw). Deze kinderen hebben na behandeling in een ziekenhuis medisch specialistische verpleging nodig. Het zijn ernstig zieke kinderen met vaak een levensbedreigende ziekte. De zorgverzekeraar kent de zorg toe en vergoedt deze.
- Kinderen die verpleging nodig hebben, moeten zich voor deze zorg wenden tot de zorgverzekeraar. Deze kinderen hebben vaak ook begeleiding, kortdurend verblijf of persoonlijke verzorging nodig. Hiervoor kunnen de ouders een aanvraag doen bij hun eigen gemeenten. Deze hulp valt dus weer wél onder de jeugdwet, dus de gemeente.
- Kinderen van wie vrijwel zeker is dat zij zich niet kunnen ontwikkelen tot een niveau waarop zij met ondersteuning zelfstandig kunnen wonen, gaan naar de Wet langdurige zorg; dat zijn kinderen die permanent toezicht nodig hebben of 7x24 uur zorg en/of die zijn geïndiceerd in een hoog zorgzwaartepakket.

Doel transitie Jeugdzorg

De nieuwe Jeugdwet kent 5 uitgangspunten:

- Preventie en uitgaan van eigen verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden van jeugdigen en hun ouders, met inzet van hun sociale netwerk.
- De-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren door onder meer het opvoedkundig klimaat te versterken in gezinnen, wijken, scholen en in voorzieningen als kinderopvang en peuterspeelzalen.
- Eerder de juiste hulp op maat te bieden om jeugdigen en gezinnen zo snel mogelijk, zo dichtbij mogelijk en zo effectief mogelijk hulp te bieden met aandacht voor de (kosten)effectiviteit van de geboden hulp.
- Integrale hulp aan gezinnen volgens het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur.
- Meer ruimte voor professionals om de juiste hulp te bieden door vermindering van regeldruk.

Met de Jeugdwet moet voorkomen worden dat ouders en jeugdigen verdwalen in het systeem. Het nieuwe stelsel kent door één wettelijk kader en één financieringssysteem voor de jeugdzorg meer doelmatigheid. Door vermindering van regels en bureaucratie wordt integrale zorg bij meervoudige problematiek beter mogelijk.

Budget

80% van het budget van de jeugdzorg gaat naar de zware zorg en vanuit het gedwongen kader (via rechtbank opgelegd). Gemeenten hebben een belangrijke preventieve taak om te zorgen dat zij zo min mogelijk kinderen/ jongeren met de zware jeugdzorg te maken krijgen. Lukt het gemeenten om deze gezinnen/kinderen vroegtijdig in beeld te krijgen zodat er sneller ambulante hulp ingeschakeld kan worden? Gemeenten zijn verantwoordelijk voor jeugdzorg, maar hebben door het regionaal in te kopen soms lokaal weinig invloed om andere of lichtere vormen van jeugdzorg aan te bieden.

Het is belangrijk om als adviesraad mee te denken over de inkoop van Jeugdzorg: wat is voor kinderen en ouders belangrijk als het gaat om goede en doelmatige zorg en ondersteuning. Kan er vanuit jeugd/ ouders/ cliëntperspectief voldoende meegedacht worden?

8. DE PARTICIPATIEWET

Met ingang van 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. In de Participatiewet zijn drie wetten samengevoegd:

1. Wet werk- en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong),
2. Wet werk en bijstand (Wwb) en
3. Wet sociale werkvoorziening (WsW).

Doel van de participatiewet

om meer mensen, ook mensen met een arbeidsbeperking, aan de slag te krijgen

De gemeente is verantwoordelijk voor mensen die ondersteuning nodig hebben.

De wet geeft de gemeenten een aantal re-integratie instrumenten om te zorgen dat mensen met een arbeidsbeperking een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden. De belangrijkste zijn **loonkostensubsidie** en **beschut werk**. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt tussen werkgevers en de overheid over extra banen. Zij moeten samen zorgen voor 125.000 banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Die banen moeten in 2026 zijn gerealiseerd. (**Quotumregeling**).

Over de drie wetten

1. De Wajong vanaf 2015

De Wajong is bedoeld voor mensen tussen de 18 en 65 jaar. Het gaat om mensen die met een beperking zijn geboren, of die arbeidsongeschikt zijn geraakt vóór hun 17e jaar. Bijvoorbeeld door een ziekte of ongeluk. De Wajong blijft bestaan voor mensen die door hun beperking echt niet kunnen werken. Zij gaan vaak naar een dagcentrum.

UWV beoordeelt of iemand recht heeft op Wajong. Mensen die nu een Wajong-uitkering hebben, behouden deze uitkering. Wel zal iedereen met een Wajong-uitkering door UWV opnieuw worden beoordeeld op arbeidsvermogen. Alle huidige Wajongers blijven ook na deze beoordeling bij UWV. Er worden geen huidige Wajongers overgedragen naar gemeenten.

2. WsW vanaf 2015

De Wet sociale werkvoorziening (WsW) is een 'beschutte werkplek'. Dit is een veilige plek waar mensen kunnen werken met begeleiding. Hier werken mensen die door een beperking moeilijk een baan vinden.

Vanaf 2015 is de Wsw afgesloten voor nieuwe instroom. Stond iemand vóór 2015 op de wachtlijst van de sociale werkvoorziening? Dan raakt hij deze indicatie dat hij recht heeft op werk bij de sociale werkvoorziening (indicatie) kwijt.

Mensen die in 2014 al bij een sociale werkvoorziening werkten kunnen daar blijven werken en/of behouden hun rechten. Gedurende de komende decennia neemt het bestand van Wsw-werknemers door natuurlijk verloop geleidelijk af.

3.Wwb

De Wwb was bedoeld voor mensen die niet genoeg geld kunnen verdienen om van te leven. Zij kregen vanuit de Wwb een bijstandsuitkering. Zij zijn verplicht om werk te zoeken.

Wet taaleis

Iedereen die een bijstandsuitkering aanvraagt moet voldoende kunnen lezen en schrijven. Dit geldt voor iedereen die een aanvraag doet bij de participatiewet. Dus niet alleen voor de mensen die in het doelgroep register staan of met een niet-westerse achtergrond, maar ook autochtone Nederlanders. Voldoende beheersing van de Nederlandse taal is nodig voor het verkrijgen, aanvaarden en behouden van een baan. Gemeenten zijn verplicht taallessen aan te bieden.

Re-integratie instrumenten

De gemeente heeft de opdracht om mensen met een arbeidsbeperking zoveel mogelijk naar een baan te begeleiden. Zij moet de loonwaarde van de burger bepalen en kan vervolgens een of meerdere re-integratie instrumenten inzetten, namelijk:

- Beschut werk
- Loonkostensubsidie
- No-riskpolis
- Werkvoorzieningen
- Extra begeleiding op de werkvloer

Extra banen

In het sociaal akkoord hebben werkgevers afgesproken dat er tot 2025 125.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking worden gerealiseerd; in totaal 100.000 banen in de marktsector en 25.000 bij de overheid. Deze baanafpraak (ook wel bekend als garantiebannen) staat los van de 30.000 beschutte werkplaatsen die in de komende jaren worden gecreëerd en los van de arbeidsplaatsen waarop nu Wajongers al werken.

Als werkgevers de afgesproken extra banen onvoldoende realiseren, treedt een wettelijk quotum in werking. Het quotum houdt in dat op termijn elke werkgever met 25 en meer werknemers een formele verplichting krijgt arbeidsplaatsen open te stellen aan mensen met een arbeidsbeperking en moet betalen voor niet vervulde plekken.

In de 35 Arbeidsmarktregio's bundelen gemeenten de krachten om de optimale match te realiseren tussen werkgevers en werkzoekenden. De Programmaraad ondersteunt de regio's hierbij.

Het is als adviesraad belangrijk om op de hoogte te zijn van de:

- regels over ondersteuning bij re-integratie
- regels over het verlenen van individuele studietoeslag
- regels over cliëntenparticipatie arbeid
- regels over de tegenprestatie
- regels over beschut werk (doelgroep, voorziening)
- regels over doelgroep loonkostensubsidie, loonwaardebepaling en no-riskpolis

De missie van Zorgbelang Overijssel is het versterken van de eigen kracht en zeggenschap van kwetsbare inwoners in Overijssel. Uitgangspunt is de visie dat zelfstandigheid (eigen kracht en eigen regie) van kwetsbare inwoners gestimuleerd dient te worden.

Kerntaken van Zorgbelang Overijssel zijn:

1. Onafhankelijke cliëntondersteuning
2. Onafhankelijk raadplegen van kwetsbare inwoners
3. Het versterken van cliënten- en burgerparticipatie
4. Onafhankelijke klachtenopvang en -afhandeling

Zorgbelang Overijssel behartigt belangen van burgers rond zorg en welzijn. Zij voert taken uit voor diverse partijen waaronder gemeenten, provincie, zorgverzekeraars, zorgverleners, cliëntenraden en adviesraden.

Zo biedt zij onafhankelijke cliëntondersteuning voor het sociale domein (Wmo, Participatiewet en Jeugdwet), onafhankelijke cliëntondersteuning voor de Wet langdurige zorg, klachtenfunctionaris Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg, jeugdvertrouwenspersoon en raadplegingen voor burgers en cliënten.

Meer weten over cliëntondersteuning?

Voor meer informatie mail: clientondersteuning@zorgbelang-overijssel.nl of bel 074 – 291 3597.

- Casussen uit de praktijk op de website van Adviespunt Zorgbelang

Binnen het programma *Volwaardig leven* van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt onderzocht hoe cliëntondersteuning beter kan. Zorgbelang Overijssel participeert onder andere in:

- Copiloot voor kinderen met zeer ernstig verstandelijke en meervoudige beperkingen.
<https://www.wijzienjewel.nl/>
- Bondgenoot voor gezinnen waar naasten spaak lopen en effectieve ondersteuning in de praktijk moeilijk is. <https://www.pilot5.nl/>

Meer informatie?

Mail naar info@zorgbelang-overijssel.nl

Bel 074 – 250 0155

Kijk op <https://www.zorgbelang-overijssel.nl/>

Neem gerust contact met ons op. Wij denken graag met u mee.

COLOFON

Redactie en creatie
Karin van Dam
Dineke Diender

Met dank aan:
Anne-Wil Lensen

Druk:
November 2022

